

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 an 4-50 fl.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 frc.
1/2 an 12 frc.,
1/4 an 6 frc.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oara 12 fl. a treia
oara 10 fl.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirea” în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Locuri de recreare.

Iată cuvintele, pe cari le rostește cu toată sfiala omul cu oficiu al zilelor noastre. Căci s'au primenit toate de duhul cutropitor al vremii și s'au creat pentru marea societate omenească condiții de traiu tot mai artificiale. Orășanul simte tot mai mult povara condiției sale fals strălucitoare, oficiantul e ținut în orele măsurate ale oficiului său, băiatul crește dela trei ani și pânăce e scăpat de miliție tot pe sunetul clopoțelului și răcnetul porunței. Astfel se înădușește din germene zborul sufletului omenească cătră atectele atât de strălucitoare, atât de atrăgătoare ale marelui univers.

Urmările se văd zilnic. Oameni supti, galbeni, aduși de spinare ies rând pe rând din aerul de temniți a oficiilor publice, oameni nervoși, răi și uricioși, cari și cuvântul, ce trebuie să ți-l spună îl zic în silă. Și pe copiii acestora îi cunoști de departe în băncile școlii. Cu fața fină și pielea subțire, ei sunt o vecinică contrazicere între colegii lor robuști, roșii și vânjoși, ce vin dela țară. Privirea lor e vagă, parcă mereu caută ceva în golul, unde se cufundă picioarele, mâinile subțiri, slabe ca niște beți-gașe, voia de lucru silită tare — se văd mereu cum se tem de tata de acasă. Și încă trebuie să-i zicem fericiți, dacă pe lângă toate morburile de câte sufăr pe rând și deodată nu mai au și pe cel fatal al zilelor noastre — tuberculoza.

Cu astfel de indivizi lipsiți de energie, cu oameni cu stomacul zdruncinat și puterea de muncă sleită nu se poate face nimic. Aceștia și în viață se vor gândi numai la ei, căutând a-și afla locul în sfera bolnăvicioasă, în care trăiesc.

Și trebuie să mărturisim, că nu ei sunt de vină la viața, ce sunt siliți, să o ducă, e de vină societatea.

Intocmirile societății omenești, vin tot mai tare în contrazicere cu avântul sufletului cătră frumosul, desăvârșitul, de care e atât de plină lumea aeeasta mare a lui Dumnezeu.

Țările Apusului și popoarele mari văd bine contrazicerea aceasta perpetuă în viața de toate zilele, și pe când nu pot elibera individul dela munca machinală ce istovește, se îngrijesc pe de altă parte de locuri de recreare, cari să-l ridice, să-l oțelească pentru un alt period de muncă, tot așa de grea ca cealaltă. Și îndată ce începe să sufle mai cald vântul de primăvară, sunt pline foile, revistele lor de reclame, cari chiamă cu stăruință publicul doritor afară în natură la aer. Palate mari cu încăperi spațioase se ridică mereu pe aceste locuri și e una dintre preocupățiunile cele mai importante ale statelor să se îngrijească, ca și publicul cel mai sărac să poată petrece acolo. Căci văd bine oamenii, că trebuie făcut ceva pentru a contrabalansa munca istovitoare, ce societatea o impune slujbașilor ei. Azi toate națiile sunt mândre pe locurile lor de recreare.

Ce se mai zicem de Ardealul nostru? Atâtea izvoare tămăduitoare țîșnesc aici din sinul pământului, atâtea frumseți ale naturii privesc neînțelese la trenurile încărcate de lume, ce trec înainte cătră locuri necunoscute, căutând aiea aceea ce aici ar afla în toată plenitudinea. Și cine se gândește la comorile acestei țărișoare, care ar putea fi al doilea Schweiz? Statul? Auzim vorbindu-se și de sprijinul statului din când în când, dar acela se mărginește de regulă la teritorul secuiesc. Așa ră-

mân toate avizate la bunăplăcerea consorțiilor — mai ales jidovești — și scumpetea locurilor la noi e proverbială.

Singuri sașii, precum sunt organizați bine și înțelepțește pe toată linia, și aici ei conduc. Diferitele lor societăți și reuniuni sprijinite de întreaga lor societate, susțin nu numai sanatoare, dar au și excelente locuri și adăpostiri de recreare (Erholungsheim), unde membrii acelor societăți sunt primiți cu cvartir-cost gratuit pe câte-o lună și mai mult, iar patrioții lor, cu prețuri tare reduse.

Și pe când ai noștri oameni lucră în aerul închis al cancelariei și nu știu unde să-și afe locul în contra nădufului ai lor petrec împăștiți la multele adăposturi pe crestele munților. Și pe când ai noștri umblă cu pălăria în mână pela toți „inspectorii” lor, cerând pentru câte o copilă anemică sau băiat debil un modest loç în cutare penzion de vară pe bani grei, fetițele, băieții lor se resfață cu sutele în grădinile mușchioase, largi, de cari atâtea au pela poalele carpaților. Și dacă și la ei cultura și bogăția a pus stavile între diferitele straturi sociale, pentru ei nu e motiv, ca să nu se îngrijească și de cei mai de jos ai lor, ținându-i astfel legați de poporul lor. Nu sunt astăzi rare locurile, admirabile, unde întâlnești recreându-se culegători de litere, cusătoare, pantofari, croitori, lucrători de fabrici, femei, bărbați cari au zăcut în urma vreunui morb (cu lunile în pat și cari vin aici pe o lună două. Și toți aceștia sunt primiți gratuit, în urma unui acord, ce societatea lor de industrieși are cu susținătorii acestor penzioane. Așa știe un popor cult să se îngrijească și de cei mai mici și săraci ai lui.

Ce să mai zicem noi, Românii? Ce să mai zicem, când vedem, că noi un singur adăpost de felul acesta

nu avem! Cu toate că marea majoritate a orașenilor, funcționarilor și muncitorilor noștri de bună seamă, că are lipsă de recreare. Ce să mai zicem de cei morboși de piept, de cei anemici, de cei slabi de constituție, nervoși și altele, pe cari numai bogăția aerului și strălucirea soarelui îi poate tămădui? Câți n'are de aceștia și societatea noastră? Și cu câți nu se cheltuiesc averi, pe la scâlzi străine și prin locuri, unde se gândesc de regulă mai mult la banul celui bolnav, decât la sănătatea lui? Și iarăși de altă parte, pe câți nu-i silește sărăcia și mizeria să se prăpădească în pravul omoritor al lucrătoarelor, al școlilor, fără să aibă posibilitatea de a eși și el măcar și numai o lună la aer!

Societatea noastră stă amuțită. Nici măcar o reuniune carpatină nu avem. Cu toate, că ale noastre sunt toate locurile aceste. Ai noștri sunt carpații cu toate rîurile, cu toate pădurile lor. Și munții apuseni sunt Svițera noastră în toată splendoarea ei. Numai noi nu o vedem și nu vrem să o înțelegem.

Un singur adăpost nu avem în toată țara ungurească. Și anemia, slăbirea și celelalte multe, câte se întind mereu printre oamenii cu funcțiuni și printre cei dela orașe, se văd de departe cum prind teren și la noi. Numai o zi să fi pe ca-

tredă, și în procente ai putea spune, câți copii sunt cari sufăr de anemie, de piept, de stomac, de nervositate. Societatea noastră ar fi datoare, ca să se gândească la acești nenorociți, pe cari streinii de regulă nu-i primesc, pentru că și pentru ai lor de abia au loc. Oare veni-va cândva omul, care să înceapă o mișcare în direcția aceasfa?

Controlul în biserică. N'am scris în nrul 54. al „Unirii“, că controlul în biserică îl au protopopii independent de Ordinariat, după cum mi-se atribuie în articolul din nr. 59. a. c., al cărui scop pare a fi numai polemia. Căci mă rog: eu am zis, că în biserică controlul, care se deprinde de regulă prin protopopi, numai ca măsură excepțională s'ar deprinde și prin alții. Acum ce face dl uva? Cu provocare la convingerea majorității din preoțime și la ss. Canoane, vine și declară acelaș lucru: că controlul „se deprinde de regulă prin protopopi. Protopopul are să controleze regulat biserica...“, constatând prin aceasta însuș ca *excepțiune* orice altă măsură sau modru de control. E drept, că cuvântul ca atare nu-l folosește, ci îl înlocuiește cu altul, dar fără mult noroc. Zice anume: „din dreptul și datorința de supremă inspecțiune a Ordinariatului urmează însă și datorința de-a deprinde cât mai des și în orice timp controlul în biserică în mod *nemijlocit* (în loc de a zice: în mod excepțional) prin capitulari sau alți esmiși din centru...“ Mod *nemijlocit*? Cât ce Ordinariatul nu prin sine însuș, adecă Ordinantele în persoană, deprinde controlul, mi-se pare a fi tot așa de mijlocit, ca și la protopopi ori esmiși din afară de centru.

Deci ce deosebire e între cele din nr. 54. și cele din nr. 59. al „Unirii“? Nimic în privința aceasta. Și totuș e o mare deosebire între ele, dacă privim aceea, că în nr. de mai nainte s'a accentuat însămnătatea oficiului protopopesc, în cel ulterior se pune pond numai pe esmișii din centru.

N'am negat folosul delegaților din centru, ba cred, că oricare preot conștientos din inimă dorește să se trimită atari controlori, căci numai bucură s'ar putea de ei; țin însă, că numai prin acest mijloc nu s'ar ajută stărilor bisericești, unde controlul regulat se neglijează. Delegatul din centru ori pleacă de acasă separat la fiecare parohie, sau merge fără știre în parohia din-tăiu, de unde de loc se lățește vestea și în celelalte deja e *așteptat*. Pe când protopopul poate merge în fiecare parohie surprinzând pe cei interesați. Delegatul din centru cel mult odată în fiecare an poate cunoaște o parohie; protopopul mai de multe ori are prilej să o cerceteze, cunceaște foarte multe lucruri din informații, aude, vede tot ce se întâmplă în parohiile din jur, anul întreg.

Peste toate acestea însă neglijaarea oficiului protopopesc și înlocuirea aceluia cu delegație din centru e ceea ce izbește în ss. Canoane. Căci ce zice despre protopopi și administratorii protopopești d. ex. conciliul nostru provincial? „Episcopii spre a ușura inspecțiunea și guvernarea diecezelor, le subîmpărțiră pe acestea în cercuri, punând în fruntea aceloră preoți învățați, pii și prudenți, cari de comun figurează în biserică noastră sub numele de Protopopi, fiind și dâșșii, după părerea canoniștilor ai bisericii greco-catolice următori în oficiu coresiscopilor celor de demult. Precum coresiscopii aveau jurisdicțiune în ținuturile încredințate lor prin episcopii diecezani, așa și proto-

FOIȚA.

CÂNTECE.

Dorurile mele
Păsăruici la drum,
În cântări de jele
Eu vă pierd de-acum, dorurile mele..

Vi s'a dus regina
Sfântului noroc;
Blăstămând lumina
Plângeți la un loc, vi s'a dus regina.

Jalea vi amară: —
Vis nemângăiat —
V'a zîmbit o vară
Și-apoi va 'nșelat, jalea vi amară.

Cine vă mai chiamă? —
Drumu-i lung și greu —
Visul se distramă —
Vă'ntristați mereu, cine vă mai chiamă?

Dorurile mele,
Ce stați tot la drum,
În cântări de jele
Eu vă las de-acum... Dorurile mele..

Val. Bora.

In elacă.

Des de dimineață, când se îngână încă undele întunerecului cu isbucnirile răvărsării de ziuă unde și unde, când dinspre apa Mureșului o boare răcoroasă vine să miște văzduhul incremenit în liniștea, ce adoarme înfiorată câteva clipe în brațele odihnei și păcii alungătoare de griji, — trei flăcăi, din câteș trei părți ale satului cu căscioare curățele, surizând pretinoase printre răriști de verdeată bogată, la îndemână cu lăutarul Augustin, răsar naintea căsii Rădoaei, unde ulița se lărgește și face un ocol larg chiar în inima satului. Ceriul, cătu-i zarea în rotoșol, e senin ca oul și aburii lăptoși, ce se desprind, se tot desprind ca un val uriaș de pânză din apa Mureșului, arată o vreme bună, senină.

— Azi iar o să pârjolească soarele ca o căldare de foc; — las să pârjolească că-i ziua clăcii și-i stă bine așa. Să curgă apa șiroae de pe săcerători, să gândești că un potop de flăcări le aprinde obrazii când se apleacă după mănunchiul de spice, ce fâșie pocnind ca mistuite de un foc năprasnic, fără nesăț, — să știe tot satul, că în holdele bogătanului Gherman a pustiit rășmărița, de au rămas atât de prăpădite și arse săricele.

Cum e o tăcere adâncă încă pretutindeni, ai gândi că satul întreg adoarme din

greu, — gândești că-i așa și tot nu-i așa, că iată nici nu-ți dai bine sama ce poate fi strămătura cea de sunet, care vine și se înecă și iar vine și se înecă, vine ca un suspin — acuși ca o vibrație de dor, de chemare la viață, — ușile scârțae din țițini și câte-o nălucă de fată mare apare pe furiș în preajma usciorilor dela poartă, ascultă cât ascultă și dacă simte ce simte, se perde — saltând ușoară ca o umbră, de unde venise.

La răsărit tot scapără o geană de lumină, scapără și se încinge ca o vatră de jăratec aprins, ceriul se rumenește, pare că s'a învălit într'o pânză subțire de purpur și întunerecul de sus se tot prăvale, se tot prăvale înspre pădurile, ce adăpostesc coama dealurilor de cătră apus.

Cei trei flăcăi iacă — nici n'ai gândi cât de iute — au și pus satul întreg în picioare. L-au pus, vezi bine, că l-au pus dacă eră pe aici și lăutarul Augustin care, ori cât de bătrân eră, cu cântecile lui știa să trezească inimile, se inmoaie gândurile aspre, știa mai vârtos în răcoarea dimineții de-acum, când cei trei flăcăi și-au fost pus cinstea în joc că o să închege tot satul la hora ce vor încinge-o de prânzul mare în holda gazdei, să nu zică că și-a desfumat alea hambare și pivniți degeaba.

În bătaia cântecului aprins, ce vine tot mai aproape, tot mai năvalnic, — prin cele ogrăzi, oamenii par mai cuprinși după treburi ca în alte dimineți, — dar și-se împare

popii au aceeaș putere delegată dependentă dela scaunul episcopesc. (Sin. prov. I. T. A. II. Cap. VIII). Urmează în 8 puncte expunerea datorințelor protopopilor, a căror evintesență este supraveghierea parohiilor până la minuțiositate.

Cum vei putea suplini toate ale protopopilor prin comisar din centru? Aceasta ar fi tocmai ca a zidi o casă fără supraveghetor, trimițând numai arhitectul din când în când la fața locului.

Iată deci pentru ce am ținut să accentuăm însemnătatea oficiilor protopopești, ca ale unora, care servesc chiar substratul unii control din centru. N'am fi avut poate nimica de zis, dacă nu am vedea și nu s'ar vorbi de atâtea ori de abateri dela principiul „preoți învățați, pii și prudenți“.

Protopopi corăspunzători, acesta este pasul prim pentru control în biserică, după ss. canoane. Controlul din centru e al doilea. Cu acesta încă nu se propune nimic nou, ci se cere numai punerea în praxă a oficiilor arhidiaconale din vechime, în sinul capitulelor. Conc. Trid. numește pe aceștia ochii vlădicilor (sess. XXIV. c. 12 de ref.) Aceștia la rândul său să-și cerceteze districtele și să refereze Ordinariatului.

n. b.

Institutele noastre de învățământ.

II.

Anuarul gimnaziului superior gr.-cat. din Beiuș, — pe 1910/11.

Anuarul Beiușenilor, cași al Năsăudenilor e în două limbi, — românește și ungurește.

Sigur cetitorul străin nu-și poate da

seama cum se face, că școli românești medii dau rapoartele lor anuale despre progres alături în două limbi. E curios și nenatural, dar n'avem ce face. Are opt capitole, premerse de frumoasele schițe de călătorie ale simpatizantului și harnicului Dr. C. Pavel, de necrologul, portretul și cuvântarea funebrală la înmormântarea regretatului director Vasile Dumbrava.

Cel mai harnic dascăl din Beiuș, în schițele sale, scrise mai întâiu — după vorba Dsale — în goana condeiului, la rezeală cum se zice, se arată un bun descriitor: în linii largi face cu destul succes tabloul celor văzute de Dsa în țările Nordului cu lumină și cultură. Scopul pentru care a alergat profesorul Pavel la Marea nordică a fost „nu băile și distracțiile de vară ale nordului, ci cultura lui, lumina Nordului, care cu cât e mai puțină pe cer, cu atât e mai multă în sufletele din largul acestei lumi îndepărtate“. Berlin, Stockholm, Upsala, Götahog îmi trec pe dinaintea ochilor într-o lumină și limbă plăcută. Păcat, că dl Pavel se oprește la Kopenhaga, — cu impresiile dsale. Cuvântul funebral asupra lui V. Dumbrava l-a ținut de asemenea Dr. C. Pavel, scoțind în relief meritele și vrednicile acestui „bărbat de școală, care și-a dat toată știința, ca pe temelile așezate de vrednicii săi înaintași, să păstreze neatins numele și liniștea acestui institut“.

Din datele privitoare la gimnaz notăm următoarele: Profesori de obiecte ordinare sunt la Beiuș 16, iar doi de studii extraordinare. Unii dintre profesori au mai avut și alte „însărcinări“, cum sunt supraveghierea jocurilor, etc. etc. Sub II. se dă în special planul general de ore și materialul propus după clase.

Gimnaziul a avut 59 stipendiști cu frumoasa sumă de 8370 cor., iar didactrul

iertat a fost de 1480 cor. Direcțiunea a administrat vre-o 9 fonduri. Internatul gr.-cat. a avut 153 alumnii, iar în cel gr.-or. 56. elevi.

Societatea de lectură „Samuil Vulcan“ a stat și dezvoltat o frumoasă activitate sub conducerea profesorului Dr. C. Pavel.

Dintre actele și hotărârile principale date de autoritățile sup școlare reținem denumirile de prof. ordinari a dlor A. Nuța și Fr. Hubic, precum și a neobositului profesor V. Ștefaniță de director gimnazial.

„Notițele istorice din viața școlară“ ne cuprind completarea catedrei lui R. Gedeon prin dl Gheorghe Hetcon, prof. suplent; concediul de 6 săpt. a prof. T. Farkas, din cauză de morbo; ținerea sărbătorilor naționale, conferențele profesionale, excursiunile școlare, starea sanitară, carea a fost îndestulătoare; examenele după clasă și cele de maturitate. Rezultatul examenelor de maturitate a fost următorul: s'au supus 33 de elevi, dintre cari unul a reușit cu foarte bine, 8 cu bine, 2 cu un nesuf., iar ceilalți cu suficient.

Datele statistice ne arată următoarele: s'au înscris la începutul anului 389 elevi ordinari, 19 privațiști și au rămas până la capet 377 ordinari, 12 privațiști; după limbă au fost 334 români, 55 maghiari; purtarea morală bună 329, legală 48; progres cu eminent au avut 16, cu unul, doi și mai mulți nesuficienți 88. Părinții celor mai mulți elevi au fost economi (122), preoți (94) și învățători (44). După locuință din Beiuș au fost 65, 1 din Austria, din cottul Bihor 133, iar ceilalți din celelate comitate.

sp.

numai, că iacă — dacă ai căta... ce să faci? — umblă de colo până colo tot chibzuind, tot cântând după ceva, — te miri ce poate fi, că nu le mai dă de capet și pace. Inșă nu trece mult și se lasă. — În poartă s'au ivit cei trei flăcăi, — clăcașii, cu baciul lăutarul, — ăsta din urmă mai zice ce zice, până odată nu mai zice... gazda se nimereste pe aici... dar unul din ei numai ce se desface: „Bună dimineața la Dumneavoastră!“

— Trăiți voinici, le răspunde gazda, da de unde și până unde?

— Da năcazurile gazdo! Că ne-a pus cin ne-a pus să ne făgăduim de un lucru, și acum, nevoe mare — că să-l dăm gata până de seară, că de unde nu, capetele noastre stau bune. Da am tot auzit noi că ai un argat, spornic la muncă, iute la mâni, ne-am ruga să ni-l împrumuți.

— Acum de asta om mai vedea noi... Da-i crud mă, fraged mă... mi te temi să nu cumva..., dar n'apucă să sfârșească vorba bine, când „baciul“ de lângă ei li asurzește cu una mai de pe vremea gazdei — și târgu-i făcut. Și până mai una alta, iacă și-au și luat rămas bun clăcașii și haid' pe aci înainte, că vremea tace și trece și din lucru mult mai este.

Dar iată că se ivesc și muierile cu sustarele de muls la îndemână și se tot minunează ele de ceva și nu știu de ce, și numai la urmă de tot iară se miră cum de Joiana lor n'a mai vrut să dea cu piciorul,

— bagseama și-o fi uitat năravu peste noapte. Iși dau și nu-și prea dau seama, că gândul le colindă cine știe pe unde... Ei, ei când împleteau odată coada pe spate și așteptau așa, pândind după un ciob de fereastră să le pice clăcașii... Doamne mult e de-atunci!

În vecini un șoldan de puiețu oacheșe mai pe aici să-și adape ochisorii de năcaz, că ai clăcașii au trecut casa lor, așa cum treci o șură pustie; — lasă să treacă că un an nu-i un car și la anul va vedea ea cine o să se întrecă cu dânsa. De astă dată — mai înghite și acum un nod și iacă li trece. Dar cari is de clacă, Doamne mări, căta potrivă — când una, când alta — în fața oglinzii, — tot le furnică, tot le furnică ceva prin trup, acuși se întărită de li-se sue tot sângele în obraz, — acuși se înmoaie iar și li că o să treacă ziua în pustiu, de nu mai vine odată ceasul de drum.

Soarele acum se ivește fără alai, ca un crai bătrân, de după o creastă de deal și mare — cât o roată de car, când ochește odată în jur, cât vezi cu ochiul, toate se înecă într-o mare de foc. Cărdurile de boi, de vaci ce plâng după vițeii rămași în urmă, azi se pornesc mai din greu, că pogănicii de-un cot nu-s ca 'n palmă și până mai scărțâe prin alea uliți baciul Augustin, mai anevoe să le dai de urmă. De voie, de nevoie însă, tot în cărca lor rămâne și ziua de azi și ori cât s'ar codi, cândva tot tre-

buie s'o ia cătră „Pogcerea“ la deal. Și pleacă — unii cu ochii plânși, alții izbînd a resbunare, de-a bătele în coarnele boilor, ca și cum ei ar fi de vină săracii.

Dar nu s'a golit bine satul de ei, pânăce naintea unei case vezi cum vin, tot vin, cine vin de se face o amestecătură de fete cu flăcăi cu bărbați, cum is îmbrăcați ai gândi că s'au gătat de biserică, dar nu li nici prin gând de ea, căci unde și unde răsare câte-o chiuțură nădravănă de flăcău, baciul Augustin dă să-și facă numai tândari dipla săraca de ea, câte două-trei fete cu flori de măgheran în păr, vorbesc ce vorbesc dar își frâng ochii învîrtindu-i a furis, și ici și colo și-un fior dulce le încălzește pieptul, le îmbată simțirea.

Odată numai ce se aude un glas cât de colo: „Gata copii?“ — dar nu mai răspunde nime, — câți-va flăcăi au cuprins între ei pe „baciul“ și au și pornit prinși de după umăr alintându-și fețele înăsprite în răcoarea dimineții senine. Un nor de prav se ridică pe urma lor, se lungește — tot se lungește, iar când se pierde prin cel văzduh fără cuprins, în sat mai zărești unde și unde câte-o babă stânjenindu-și cu palma ochii munciți să i-se năzărească că-i mai zărește încă cum se duc, cum se pierd unul după unul ca într-o căldare cu apă sură și tulbure și apoi o liniște grea vine să stăpânească împrejur. Gălăgia satului adoarme încă cu cămășuțele descheiate la gât și pe

Reviste.

Din Casa Magnaților. În ședința de Vineri au resunat în Casa Magnaților la bugetul cultelor mai multe vorbiri, din cari lăsam și noi să urmeze aci câteva orâmpree.

Superintendentul Francisc Gyurátz pomeneste, că foarte mulți băeți nu frecventează prelegerile din pricina lipsei de școale populare. Aprobă părerea ministrului cultelor, când susține, că nu trebuie statificate toate școlile, — deoarece interesul față de școală e mult mai mare acolo, unde poporul e legat prin legături și datorințe față de școli! — Urgitează ajutorul proporționat și pe seama școlilor și a preparandiilor confesionale.

Urmează apoi privitor la congrua preoților: Va recunoaște fiecare, că astăzi 1600 coroane pentru un oficial, care a absolvat academie, ori univervitate, fie oficial de stat, fie bisericesc, aievea nu ajung pentru susținerea proprie, ba în cele mai multe cazuri și pentru susținerea familiei.

Va obiecționă poate cineva, că munca, ce-o săvârșește preotul nu e atât de grea și nici atât de însemnată. Mă rog, dacă privim cauza, pe care o servește preotul, osteneala și serviciul lui ni-se prezintă pe loc în altă lumină. — Se știe îndeobște, ba și istoria mărtu-

când s'or deșteptă bunicele vor gândi că au trăit o zi în mormânt.

Cât ce-ai ajuns în capul satului, lanurile de grâu se desfac într-o întindere uriașă și cum le îndoie o boare ușoară, par o mare cu talazuri nesfârșite, numai din aur, — ai gândi să te lași în brațele lor și să stai așa plutind dela un capet la altul, să nu mai ști pe ce lume ești. Doamne! din ce-i rânduit să se plămădească bunătatea de pită, care întărește oasele, — o cerem în toate zilele și Dumnezeu sfântul e atât de bun că ni-o dă. — Cum a dat și anul ăsta — mai rar așa niște spice... colo către Sântămărie o să geamă hambarele prin cele camere, — las să geamă săracile că — Doamne, lungu-i anul și cătu-i de lung, să fie — cum fi zisa: „multu cu pământu“ și tot nu zici că-i mult,

Cam la drumul jumătate cineva se răpede înspre niște holde, se oprește și făcând cu mâna un gest larg în ocol, zice: „Iacă copii!“

(Va urmă).

Dacă îți e să te înnece, măcar cazi în apă curată.

risește, că unde s'a prăbușit odată și a amortit idealizmul: acolo s'a părăginit și a rămas sec sufletul poporului; acolo acesta nu se arată aplicat pentru scopuri mari, nobile și pentru jertfire de sine, iar vieța individului geme exclusiv numai în jugul senzualității.

Cel mai chemat mijlocitor al idealizmului e religiunea. Aceasta religiune o servește preotul în cadrul tuturor confesiunilor! — Poartă în suflet sfântul interes al omenimii, iar când muncește, purtând jugul lui Hrisros, atunci deșteaptă cu o cale în popor conștiința, simțul de datorință și năzuința după scopuri înalte și nobile.

Fi-mi permis deci, în urma acestora, a rugă cu profundă reverință îngrijirea înaltului guvern în aceasta privință, ca anume prin legislație să se reguleze beneficiul preoțesc conform împrejurărilor, primind fiecare preot ce servește sfânta cauză, fără deosebire de confesiune, cvinvenalele corespunzătoare.

Acelaș superintendent protestant expune un șirag întreg de elogii, cari de cari mai frapante la adresa bisericii catolice din țară și respinge din toate punctele de vedere tendințele de seculazizare.

La capăt cere ocrotirea pe o formă și a bisericii protestante din țară.

— Episcopul unitar Iosif Ferencz cere, ca ajutoarele să se împartă nu după numărul sufletelor, ci după măsura lipsurilor, cari se ivesc.

— Episcopul romano-catolic al Ardealului, contele Majláth, subliniază și aprobă întru toate vederile superintendentului Fr. Gyurátz, mai vartos ce privește urcarea congruei.

Dorește regularea cât mai echitabilă a posturilor de cateheți și salarizarea învățătorilor confesionali la fel cu cei de stat!

Cere insistent, ca ministrul de finanțe să facă posibilă închiderea crâșmelor în Dumineci, iar ministrul cultelor să lupte înainte cu mai multă energie împotriva pornografiei.

— La rândul său ministrul cultelor, Zichy, a răspuns favoritor fiecărui vorbitor, făgăduind tot ce va fi cu putință.

Din Camera Ungară. În Camera Ungară a vorbit cu vervă Sâmbătă contele Andrassy în fața unui auditoriu neobișnuit de mare.

Obstrucția ce combate proiectele militare din răspuțeri, a cedat anume loc și timp în ședința de Sâmbătă

contelui Andrassy, de enunțiațiunile căruia toate cercurile politice erau extrem de curioase.

Patrioții opoziționali nu s'au înșelat de data asta, căci contele Andrassy, într'un mod nu prea obișnuit până acuma, s'a pus strict pe baza națională maghiară în contra guvernului.

Măduva ziselor lui se rezumă în vorbele: „Sau se va primi în armata ungară — ca în partea integrantă a întregii armate — limba statului ungar ca limbă de serviciu: sau nu va fi pe terenul chestiilor militare în veci pace, și nu se va înfăptui armonia dintre rege și națiune“.

Oare, ce va fi cuprins și înțeles nobilul conte supt expansivul „națiune“ —?

— Obstrucția, firește, aplaudă de-a cu triumf și injură guvernul.

Ce va fi meditănd, după toate aste, Héderváry?..

L. Jekelfalussy. A murit ministrul de honvezi de sub era coaliției, L. Jekelfalussy. — Născut în comitatul Zemplin dintr'o familie, a cărei nobilie se reduce până prin veacul al XIII. — numitul a urcat pe rând demnitățile militare până la rândul de mareșal, pe care l-a primit fiind deja ministru.

Inmormântarea i-se face azi d. a. pe moșia sa din Lontó.

Concurs de primire în Seminarul junimei române greco-catolice stud. din Blaj.

1. Părinții, cari voesc să-și așeze băieții pe anul școl. 1911/12 în Seminarul junimii române gr-cat. dela gimnaziul gr-cat. din Blaj, prin aceasta sunt avizați, că termenul concursului de primire (se primesc numai gimnaziști) este 14 August n. 1911. Cererile de primire sunt a se adresa Prea-veneratului Consistor Metropolitan din Blaj, și în ce privește pe băieții, cari în anul școl. trecut nu au fost elevi ai Seminarului junimii, cererile au să fie instruate cu estras de botez, testimoniu de pe anul școl. trecut și atestat de revaccinare. În cerere părinții sau îngrijitorii au să-și însemne locuința și posta ultimă cu acuratețe și să declare, că cunosc pe deplin toate condițiunile de primire și se obligă a le împlini pe toate. Ca rezoluțiunile să se poată expeda francate, petenții sunt rugați să alătore marcele postale de lipsă.

2. Pentru elevi, luând în socotintă scumpirea traiului, sunt a se plăti 400 cor., pentru cuartir, vîpt, luminat, spălat, încălzit, scaldă și în caz de lipsă medic și medicină; 8 cor., ca taxă de înscriere pentru cei-ce vin pentru întâia dată în Seminarul junimei, și 6 cor. pentru scrobital rufelor. Taxa de înscriere și pentru scrobital rufelor are să se plătească în-

treagă deodată cu ocaziunea înscrierii; iar suma de 400 cor. în două, respective în patru rate anticipative. — În caz de două rate, rata primă va fi de 200 cor. și se va plăti în 1 Septembrie, iar rata a doua iarăși de 200 cor. și se va plăti în 1 Februarie. În caz de 4 rate, rata primă va fi de 100 cor. și se va plăti în 1 Septembrie, a doua de 100 cor. și se va plăti în 15 Noembrie, rata a treia de 100 cor. și se va plăti în 1 Februarie, iar rata a patra de 100 cor. și se va plăti în 15 Aprilie. Sumele acestea sunt atât de mici încât numai primindu-se regulat și anticipativ pot satisface atâtor trebuințe împreunate cu susținerea și îngrijirea elevilor. Altfel rectorul va fi silit să dimită pe elevii ai căror părinți sau îngrijitori nu-și vor solvi ratele la timp.

3. Elevii vor avea să aducă cu sine: a) o carte de rugăciuni; b) 4 părechi de schimburi de pânză sau giolgiu, bune; c) cel puțin 6 batiste; d) 2 părechi de încălțăminte și cel puțin patru părechi de ciorapi sau de obiele; e) 1 saltea (sac de paie) și 2 lepedee (cearșafuri) de pus pe saltea; f) 2 perini și 4 fețe de perini; g) 1 țol sau plapomă și 2 lepedee de plapomă; h) 2 lepedee albe de giolgiu pentru coperirea patului (de lână și colorate nu sunt bune, căci nu se poate ajunge la uniformitate); i) atâtea bilete, cari se pot cumpara dela Institut, câte bucăți de rufe, veșminte și încălțăminte au; l) 1 cuțit, 1 furcuță, 1 linguriță, păhar și cel puțin 3 servete; m) 1 perie de veșminte și 3 perii de încălțăminte; n) cel puțin 3 ștergare și 2 piepteni, unul des și altul rar. Pe rufe și pe veșminte trebuie cusut întreg conumele și cel puțin litera inițială a numelui de botez. Rufele și veșmintele neînsemnate vor fi respinse.

4. Elevii vor avea proviziunea întreagă și anume; a) locuință în sale mari sănătoase, luminoase și provăzute cu toate cele de lipsă; b) vîpt întreg, adecă dejun, prânz, ojină și cină. La dejun vor avea cafea ou lapte ori lapte cu cacao cu pâine, la prânz 2—3 feluri de mîncări, la cină 1—2 feluri. La prânz în zile de dulce va fi supă cu carne cu sos și friptură cu garnitură, ori mîncare groasă cu carne; eventual zamă acră cu carne și mîncare groasă cu carne sau friptură cu garnitură, iar în zilele de post supă de legume, mîncări facute cu lapte, brînză sau ouă; Dumineca și în sărbători și prăjituri. La ojină pâine cu poame ori alte asemenea. La cină în zile de dulce va fi friptură cu garnitură sau mîncare groasă cu carne, iar în zilele de post: mîncări facute cu lapte, brînză sau ouă. c) Spălatul și cărpitul rufelor, eventual și scrobital lor, d) Luminat în timpul recerut. e) Încălzitul în timp de iarnă. f) În caz de boală medic, medicamente și îngrijirea de lipsă. g) Scaldă caldă în timpul iernii, amăsurat prescrișelor igienii. Afară de acestea superioritatea se va îngriji, ca elevii mai slabi în studii, pe cât se poate, să fie ajuorați în studii.

5. Părinții în decursul anului școlastic să nu trimită bani la adresa sau la mâna elevilor, ci banii să vie la adresa superiorității, carea se va îngriji să le procure recvizitele de școală, cărțile și celelalte lucruri de lipsă. De asemenea să nu le trimită nici mîncări, căci Seminarul îi prevede cu cele de lipsă. Mîncările, pe cari părinții cu toate acestea le-ar trimite fiilor lor, se vor împărți între toți elevii, iar în caz de cvantitate mai mică între conșcolarii respectivului sau respectivilor elevi.

6. Părinții sunt avizați, că trebuie să răspundă pentru eventualele stricăciuni făcute de fiii lor și să le rebonifice. De sine se înțelege, că pentru obiectele, ce se strică prin folosință, fără vina elevilor, nu se va cere nici o desdaunare.

7. Elevii se vor prezenta în 1 Septembrie n. înainte superiorității seminariale, însoțiți de părinții sau îngrijitorii lor, unde vor plăti caxele de lipsă, vor da în samă obiectele și li-se va designa mobilierul destinat spre folosință.

Blaj, 20 Iulie 1911

Dr. Vasile Suciu,

rectorul Seminarului junimii române gr.-cat. stud. din Blaj.

Aviz.

Dupăce Comitetul central al Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român a hotărît, să-și țină adunarea generală anul acesta la Blaj, în zilele de 15/28—17/30 August când își va ținea adunarea generală și Societatea pentru fond de teatru român, — rugăm pe această cale pe toți P. T. Domni, cari doresc să ieă parte la aceste adunări, că pentru a li-se putea rezervă cuartire, *nesmintit să se însinue la comitetul de incuarterare până la 2/15 August.* Scrisorile să se adreseze dlui *Dr. Dănilă Szabó*, avocat.

Blaj, la 21 Iuliu 1911. p. comitetul aranjator:

Dr. Iuliu Maniu,
preș. com. aranjator.

A. C. Domșa,
secretar.

Noutăți.

Din Arhidieceză Pentru două stipendii din fundațiunea fericitului Mitropolit Dr. Ioan Vancea numită „Seminarul junimei române gr.-cat studioase în Blaj“, se publică concurs cu termenul de 10 August n. 1911 incl. pe lângă următoarele condițiuni:

1. stipendiile sunt de câte 100 fl. = 200 cor. și se compută în cuota de întreținere a respectivului în „Seminarul junimei“ (Lit. fund. §. 3.)

2. La acest stipendiu pot concurge tineri, cari studiază la gimnaziul gr.-cat. arhiepiscopesc din Blaj, născuți din părinți credincioși a Arhidiecezei gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, sau de origine consăngeni cu fundatorul, chiar și dacă aceștia ar fi domiciliați airea, dară fiii lor vor studia în Blaj. (Lit. fund. §. 1.)

3. Consăngenii fundatorului au preferință, apoi „caeteris paribus“ fiii de preoți arhidiecezani, — cari însă vor fi mai buni între toți, se vor primi chiar și dacă ar fi fiii credincioșilor din clasa cea mai de jos. (Lit. fund. §. 5.)

4. Deoarece din stipendiile aceste se pot împărți numai alumni de ai „Seminarului junimei“ urmează de sine, că acel tinăr, care din cauze sanitare, ori pentru defecte constatate cu ocaziunea vizitei medicale, care se face la începutul anului școlastic,

nu va fi primit în Seminarul junimei, acela nu se va putea bucura de stipendiu.

5. La suplice vor trebui să se alătore: carte de botez, testimoniu școlastic și eventual atestat de consăngenitate, ori afinitate cu fundatorul.

6. Concursurile intrate după 10 August nu se vor lua în considerare. —

Pentru restaurarea parohiei vacante *Luna-Arieșului* din discursul protopopesc al *Arieșului* se escrie concurs cu termenul de 15 August 1911.

Emolumentele: 1. Casă și superedificate parohiale. 2. Venitele parohiale interne, conscrise 839 cor. 88 fl. 3. Intregirea congruală 760 cor. 12 fl. Concurenții să-și așternă cererile instruite cu absolutor teologic și cu atestat despre purtarea morală și oficioasă estradat de oficiul imediat superior.

Tot cu acel dat e de ocupat parohia Buda-veche cu filia Deș din districtul protopopesc al Clujului. Emolumente 1. Casă și superedificate. 2. Venitul intern conscris 463 coroane 34 fleri 3. Intregire congruală 1136 coroane 66 fleri. — Apoi stațiunea de învățător din comuna Ormenisul-de-Câmpie, districtul protopopesc al Cătinei și de cantor-învățător din comuna Homorod vicariatul Făgărașului.

În 27—30 Iulie se va ține la *Velehrad* în Moravia al III-lea Congres al Unioniștilor. Scopul acestor congrese este promovarea unirii între sine a bisericilor orientale și apusene.

Precum în trecut la cele două congrese anterioare, din 1907 și 1909, așa și anul acesta vor lua parte mulți savanți specialiști, cari se ocupă de chestia unirii. Senuăm aci vre-o câțiva: contele Dr. Andreiu Szeptycki, mitropolitul rutean din Lemberg, Vasile Goeken din Berlin, Claeys Bounaert din Brüssel, P. Palmieri din Roma, Profesor de Meester din Roma, P. Urban, S. I. din Cracovia, P. Hristov din Monstrali (Turcia), Profesor Dr. Hadzsega din Ungaria, P. Iasek din Kremsier. — Anunțările pentru participarea la Congres le primește Dr. Anton Cyr. Stojan, prepozit și deputat dietal în Kremsier (Moravia).

„Progresele islamului în Rusia“ „Evanghelicisches Missionsmagazin“ din Basel spune, că în Rușia de când cu publicarea ucuzului din 1905. despre libertatea religioasă, au trecut deja 50.000 de ortodoxi la islam Propaganda este așa de puternică, încât foi rusești provoacă guvernul, să ia măsuri energice împotriva ei, căci ea ar putea să devină o primejdie națională.

Vremea. Dela institutul meteorologic din Capitală se semnaleză multe zile calde înainte. Iei-cole totuș se ivește câte o furtună mai puternică. Din Dobșina d. e. se dă știrea despre un vifor împreunat cu fulgere și tunete frecvente. Zece cornute au fost trăznite.

A încetat lipsa de apă de beut în Veneția. — Primarul orașului a publicat, că apeductul e deja reparat și funcționează bine.

În dieceza ruteno-unită de Eperjes s'a detras unui învățător ajutorul de stat, pentru că nu s'a angajat să conscrie sufelele la recenzământul din urmă.

Posta Redacțiunii.

E. H. S. Concedem. Noi însă *faptic* din „Gaz. Tr.“ am reprodus, căci exclusiv numai textul din ea ne stătea la dispoziție. Nu puteam deci minti. Ori — da ? ! ?

Partea Literară.

CRUCIAȚII.

Roman istoric din veacul al XV.

după Henryk Sienkiewicz.

(Continuare).

55

Mai apoi întorcându-se către contele de Spichov îl întrebă:

— Ai vre-un prinsonier de al lor mai însemnat, și cum îl cheamă?

— Cavalerul Begrov, — răspuse Jurand.

— E un stăpân puternic, nu-i așa?

— Așa cred.

De-Lorsch explică, cine-i cavalerul ăsta.

— E rudenie de-a contelui Ghelderus, un mare protector al ordului.

— Atunci lucrul e luminat îndeajuns! — zise mânios Dlugolas.

— Danfeld și Löwe vorbeau adeseori de cavalerul ăsta — zise principele — și spuneau de multeori, că trebuie eliberat.

— Și pentru cavalerul ăsta, — în schimb — ne vor reda-o pe ea de sigur.

— Trebuie să știm unde-i fata — zise principele. — Căci de ne va întrebă marele magistru: „Cu-i să poruncesc, să o redea?” — ce să știm răspunde?

— Sigur, că vor fi dus-o departe, — zise Jurand.

— Chiar și atunci vom afla-o! — strigă Zbisko. — Tu însă, mărite principe, lasă să erumpă din tine mânia ce-ai înăbușit-o atâta timp!

— Drept ai cavaleri! zise principele. A sosit vremea să terminăm cu mizerabilii aceia. Pe fată au furat-o din casa mea, deci prin trimișii săi, marele magistru trebuie să ne redea pe Danusia. Și dacă asta nu va face-o în grabă îi voi declara războiu. — Ne vom asocia cu fratele, cu Vitold și Jaghiello și vom zdrobi cu desăvârșire pe poporul acela mizerabil.

Toți rămaseră în liniște până ce se potoli mânia principelui. Chiar și principesa tăcu. La urmă, liniștea o conturbă Visonok.

— Oare epistola trimisă marelui magistru avea-va ceva rezultat? El va întrebă sigur de membrii ordului, dar aceia vor spune, că n'au văzut niciodată fata. Ba la dorința lui vor și jură.

— Eu cred, că va fi mai bine — zise acum Dlugolas — dacă Jurand se va reînnoaște în Spichov, căci dacă cruciații au furat-o, ei de sigur vor duce-o acolo în schimb pentru Begrov.

— Numai aceia au putut s'o fure, — adause principele.

— Și cine au fost ei? — întrebă Jurand.

— Danfeld, Löwe, Gottfried și Rothger.

— Danfeld, Löwe, Gottfried și Rothger! — strigă Jurand înceștându-și pumnii.

Principele ieși să scrie epistola, iar Anna Danuta mângâia pe Jurand.

— Cum te simțești nobile cavaler?

Jurand se făcu că nu aude întrebarea, dar după câțva timp zise încet:

Principesa la început n'a cutezat să vorbească de cununie, ci a început să se scuze:

— Nu mă învinui, nobile cavaler, că am predat fata, dar pe epistola în care au cerut-o era chiar sigilul tău, și eu nu mi-am adus aminte, că sigilul se fie fals.

— Nu te învinuesc! — răspuse Jurand.

Îl înăbuși însă durerea și zise:

— Isuse! Isuse! Isuse!

Zbisko se apropie de el, și-i zise încetinel:

— E timpul să plecăm. Mergem în Spichov.

III.

Cei doi cavaleri însoțiți de soții lui Zbisko și servitorimea lui plecară împreună către Spichov. Timp îndelungat călătoriră fără să vorbească un cuvânt împreună, până ce Jurand începu să se informeze de cruciații, cari fuseră în castelul principelui. Zbisko îi comunică totul: că cruciații pârăra pe Jurand principelui și neprimind satisfacție au omorât pe De-Tursi, iar Glava îi zdrobi mâinile lui Danfeld.

Jurand tăcu și după o pauză scurtă începu:

— Baremi de-aș fi înghețat în zăpadă! Știu că tu mi-ai scăpat viața...

— Eu și ceilalți — răspuse Zbisko.

— La vânatoare mi-ai apărat și fata împotriva bourului.

— Mi-am făcut numai datorința.

— Și acum vei fi spre ajutorul meu?

Zbisko răspuse:

— Dacă aș fi silit să sparg zidurile castelului cu dinții, chiar și atunci aș căuta pe Danusia!

Jurand tresări și zise apoape confus:

— Danfeld... Löwe... Rothger... și Gottfried...

Se cugetă, că decumva cruciații vor cere pe contele Begrov, el îl va reînnoaște, ba îi va preda întreagă averea, numai să capete pe Danusia.

Noaptea o petrecu în nedormire împreună cu Zbisko și dimineața se treziră ca și cum n'ar fi dormit de loc.

Jurand uitându-se spre Zbisko îl întrebă:

— Știu, că Danusia te-a scăpat de moarte, dar spune-mi iubesti-o?

— Ia e soția mea.

Jurand oprindu-și calul îl întrebă de nou:

— Ce zici?

— Că Danusia e soția mea.

Atunci Jurand își împintenă calul și călări repede departe prin zăpadă.

* * *

Zbisko călăria încet după contele Jurand și când îi trecu acestuia mânia, i-a spus cum s'a întâmplat cununia lor. N'a ascuns nimic și se apăra pe sine, principesa și pe Danusia.

— Eram de moarte. Trimișii tăi voiau să ducă numai decât pe Danusia, dar principesa amână plecarea pe mâne. Și simțind în mine o șoaptă divină, am rugat pe principesa să ne cunune, ca aceasta să-mi fie ultima bucurie înainte de moarte. N'am avut timp să-ți cerem și învoirea ta. Principesa s'a cugetat mult până ce Visonok ne-a și cununat. Și-acum asta-i voința și legea lui Dumnezeu.

— Și pedeapsa totodată — răspuse Jurand.

— Pentru ce? întrebă Zbisko.

Jurand n'a răspuns nimic, ci merseră împreună timp îndelungat, fără să vorbească un cuvânt. Zbisko, era de credință, că Jurand s'a supărat pe el.

Era cât pe aci să-l întrebe, când deodată ajunseră la o crișmă ce era la marginea drumului și aici poposiră nițel. Când se coborîră de pe cai, Jurand îl întrebă:

— Pentru ea vii tu cu mine?

— La tot cazul! — răspuse Zbisko.

Jurand oftă una lungă și ochii i-se umplură de lacrimi:

— Ai scăpat-o pe dânsa și pe mine încă m'ai ridicat din zăpadă.

Apoi conduse pe Zbisko în odaie, îl primi bine și-l îmbrățișe cu căldură. Zbisko sărută mâna contelui de Spichov și îi zise încet:

— Sper, că și tu îți dai învoirea.

Jurand răspuse:

Nu m'am învoit până acum, căci am dedicat-o lui Dumnezeu.

— Tu ai promis-o lui Dumnezeu și El mi-a dat-o mie. Asta-i voia Lui sfântă.

— Și crezi, că Dumnezeu nu ajută părintelui, care-și caută fată și pe soțul care și-a pierdut soția? Predă cruciaților pe cavalerul Begrov.

— Pentru ea dau totul! — zise Jurand încet și începu să plângă.

Nu plânge nobile cavaler! — zise Zbisko. Dumnezeu va fi de sigur cu noi...

De nou se urcară pe cai și o luară la drum prin neaua înghețată. Mult timp nu conversară nimic; în sfârșit Jurand zise în sine:

— Azi noapte parcă ar fi vorbit păretele din odaie și mi-ar fi zis: „Destulă răzbunare!” — Eu însă n'am voit să ascult acel glas, căci mi-s'a împărut, că-i glasul soției mele.

— A cui a putut să fie? — întrebă Zbisko.

— Nu știu. În Spichov adeseori se pot auzi atari strigăte. Poate sufletele prinsonierilor morți și pedepsiți vorbesc pe sub pământ între sine.

— Și ce-a spus preotul?

— El a făcut feștanie în castel și mi-a dat sfatul să nu mă mai năcăjesc. Eu n'am putut să-i urmez sfatul.

Calea se încovoia îndată după un deal.

— Suntem aproape de Spichov — zise Zbisko.

— Încă nu — răspuse Jurand. — Dincolo de pădure este o baltă, în care sau înecat mulți cavaleri germani, necunoscând calea.

— D'apoi cruciații, cum trimit legați la Spichov, când drumul e așa de periculos?

— Iarna nu, mocirla e înghețată.

— De i-am afla în castel! — zise Zbisko.

Nici n'a scăpat bine cuvintele acestea și din pădure se și ivesc doi cavaleri înarmați, după ei urma o sanie în care erau călători.

Jurand și Zbisko își opriră îndată caii.

Cine ar putea să umble pe aici, pe așa un timp de iarnă, dacă nu legații cruciaților?

Cei doi cavaleri încă își opriră caii și strigară lui Jurand:

— Wer da?

— Sunt germani! — zise Jurand încet lui Zbisko.

Și întrebă cu glas înalt:

— Cine sunteți?

— Călători, peregrini.

— De unde veniți?

— Din Citna.

— Ei sunt aceia, — zise încet Iurand.

Intr'aceia se iviră din pădure alți cavaleri. Aceștia erau însoțitorii lui Iurand, cari păziră ziua și noaptea drumul spre castel, și văzând pe stăpânul lor se mirară de sosirea lui așa de timpurie.

Iurand și cei doi cavaleri germani erau deja aproape unul de altul.

— Unde mergeți — îi întrebă Iurand.

— La Spichov.

— Ce voiți acolo?

— Aceia nu-i permis se o spunem decât contelui de Spichov.

Iurand voia să le descopere, că el e acela, dar știa, că între atâția oameni nu-i vor descoperi nimic, și i-a întrebat numai, adus-au epistolă cu ei. Trimișii spuseră, că nu, și plecară cu toții mai departe.

Zbisko privi la trimișii, cari erau cinci la număr: doi cavaleri, vizitiul saniei și călătorii. Una era femeia aceea, care dusese balzamal la castel, dar Zbisko nu o cunoscuse, căci atunci durmia fără simțiri și n'a putut-o observa, celalalt era un călugăr tânăr însoțitor.

Ajunși la castel Iurand conduse pe penegrini în sala cea mare și stând înaintea lor le strigă:

— Unde mi-e fata?

Cei doi cavaleri se înfrică; peregrinii se retraseră puțin îndărăt, iar femeia leșină de frică. Mai apoi s'a recules nițel și privia când la contele, când la Zbisko, când la Kaleb, preotul de curte și la ceilalți, cari erau de față. La urmă zise încet:

— Nu știm, că ce voește Măria-Ta.

Noi însă venim într'o chestie tare gingașe. Și dorim să vorbim numai între patru ochi. Așa ne-a încredințat stăpânul de acasă.

— Înaintea oamenilor acestora eu n'am nici un secret, deci puteți vorbi cu mine — zise Iurand.

— Dar avem noi, nobile cavaler, — zise femeia, — și dacă nu-i dimitți îți spunem numai atâta, că mâne călătorim mai departe.

Iurand nefiind dat să-i contrazică cineva, voia să sugrume pe biata femeie, dar i-a vanit în minte Danusia și s'a reținut.

Zbisko crezând, că Iurand îi va spune totul, se amestecă repede în vorbele lor:

— Bine-i, rămâneți dar singuri. Și ieși împreună cu Kaleb, unde Glava îi spuse numai decât:

— Eu cunosc pe femeia asta.

— Cine-i? Și de unde o cunoști?

— E aceea, care aduse balzamal la castel, numai cât atunci era înbrăcată ca o călugăriță. O cunosc și Zanderus.

(Va urmă).

Prezidenția konzistorială românească în Ardeal la 1674.

La Ordinariatul episcopal de Lugoj, se păstrează o Prăvilă afirmative a bisericii unite din Tuștea (Țara Hațegului); la călăul acestei tipărituri, se află scris cu mâna și cu litere latinești, următoarea notiță latinească:

„Anno 1674 die vero 13 Aprilis emit hanc Sacram Scripturam. Pavel Munyan alias Pap Tustya et Transilvaniae Graecis ritus unitorum Archidiacon, et sedio episcopatus pres.“¹⁾

Va să zică, pe limba noastră: În ziua de 13 April a anului 1674 au cumpărat aceeaș Sfântă Scriptură Pavel Munyan, 2) adecă Popa Tuștea 3) atât în Transilvania Protopop Grecilor de ritul 4) uniților cât și prezident scaunului episcopatului. 5)

La prima clipită se vedește, cât de splendidă e textuată notița ce ne preocupă! Redactorul ei n'a fost stăpân pe stilizarea în latinește; căci nu e motiv de ce se presupunem, că ex industria s'a formulat astfel notița, lăsând ușițe deschise, pentru diferite combinări, mai mult ori mai puțin versosimile.

Țin a releva din capul locului, pentru a încunjuța ori ce fel de propuneri, cumcă eu personal nu am zărit menționata notiță și respective „Prăvilă“, 6) deși personal am căutat-o în biblioteca eparhială a Lugojului, ajutorat de dr Fireza, secretar episcopesc; deci „Fides penes auctorem“, răspunde pentru autenția prescrierii acestestii notițe curioase acela, carele au compilat Șematismul amintit.

Pentru cazul că nu avem a face cu o simplă greșală de tipar, va să zică în adevăr e anul mântuirii 1674, (și nu cu un centenar mai mult) atunci suntem în epoca calvină și încă tocmai în zilele, când aceea pseudoreformă își ajunse deja tot recordul influenței sale distrugătoare de pravoslovie și de ținutul nostru slavobizantin; influență, acărei unele rămășițe, până azi mai dăinuiesc, ici-cole, prin cele câteva cătune ascunse în codrii seculari ai județului Hunedoara.

La anul Domnului 1674, pe lângă Duhul Sfânt, mai cărmuia Sionul Românesc din Ardeal și trufașul ierarh Sava III Braucovici.

Cu toate că sunt indicii, cumcă mitropolitul lăudat în două sau trei rânduri ar fi fost împedecat dela manuarea toiagului arhipastoral, eventual detronat și poate chiar înlocuit cu alt prelat, totuși acestea ipoteze până în prezent nu s'au putut acredita; — cum de altfel nu se poate verifica deplin, nici contrarul; — ci chiar dacă s'ar adeveri de fapte consumate amovările chestionate, scriitorii naționali și străini, toți până la u-

¹⁾ Șematismul diec. Lugojului tipărit în 1903 p. 464

²⁾ Românește se rostește Muntean (vulgo Muncian), ungurește trebuia scris Muntyan. Litera t deci a rămas în condeiu. La Români nu sunt porecle de Munian.

³⁾ Sau preotul, popa Tuștei, din Tuștea, al Tuștii: popa Tuștean.

⁴⁾ Cumcă rit, zis altfel legea, ori că însăși religia ca atare e a se înțelege, e cu neputință a stabili. Cnf. mai la vale nota 23 despre aceste sinonime—antonime în aceeaș vreme.

⁵⁾ Am tradus verbal! Corect ar fi al scaunului episcopesc.

⁶⁾ Oare nu e vre-o Cazanie cartea din vorbă, căci Cazania până la 1674 în edată de multe ori; parecă de 7 ori; pecând Prăvila de 4 (3) ori numai. În 1640 la Bălgrad (?) și Govora; la 1646 în Iași și la 1652 în Târgoviște. A cătea ediție o are biserica din Tuștea?!

nul sorocesc cu totul alt interval, decât anul prezidenturii lui Pavel, arhidiaconul Transilvaniei, adecă 1674, veleatul notiței cu pricina.

(Va urmă).

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

„Biblioteca pentru toți“ (No. 686) din editura librăriei Leon Alcalay, București publică în traducere românească scrisorile lui Vasile Alexandri către Ed. Grenier, scriitori necunoscute la noi în țară, aflate în biblioteca din Besançon (Franța). Scrisorile acestea, datând dintre anii 1855—1885, de și de un caracter intim, aduc un nou contribut la studiul epocii, pe lângă că afirmă din nou întreaga personalitate literară și politică a marelui nostru poet.

O caldă atmosferă de intimitate, de poezie și patriotism se imprăstie în jurul acestor scrisori, cu cari „Biblioteca pentru toți“ întregește ediția sa populară a operilor complete ale lui Alexandri

„Prețul 30 bani, a se cere la toate librăriile din țară.

Biblioteca din Blaj. Sub acest titlu a început să apară la Tipografia noastră o serie de povestiri bune, alese pentru tinerime. Nrul 1. cuprinde minunatele scrisori ale misionarilor din depărtatul răsărit, publicate în „Unirea“ sub titlul de „Vestitorii credinței“. Câte o astfel de broșură de 70 pag. format mic, costă 24 fil. O recomandăm cu căldură.

„Revista Teologică“, organ pentru știința și viața bisericească Nr. 10—11 cu următorul cuprins:

Dr. Nicolae Bălan: Dl N. Iorga și chestia bisericească.— Ilie Beleuță: Științele bisericești.— Dr. Nicolae Bălan: E obligată căsătoria pentru preoți? — Arhim I. Scriban: Evenimente actuale din biserica catolică: Articolul Principelui Max de Saxonia.— Dr. I. Broșu: Intenții.— I. Beleuță: Documente despre atitudinea unor bărbați trecuți la biserica ortodoxă. Gh. C. și N. B.: Mișcarea literară.— P. Morușca și N. B.: Cronică bisericească-culturală.— Cantorul: Tipicul cultului religios.

Icoane din luptele Bisericii de I. Roșiu, format 16° mare pe 466 pag. Broșare elegantă. — 7 colori. — Prețul 3 coroane; pentru România 3 lei 50 bani. *Întreg venitul e destinat pentru „Mausoleul Bunea“.* Profesorul universitar de ist. bis. dela facultatea teol. din Budapesta a numit traducerea ungurească a „Icoanelor“: „Lucrare actuală și de mare diligență... plină de cugetări cari de cari mai frumoase... apologie animată... scl. scl.“

Considerând și scopul pentru care s'a oferit, ar face frumoasă misiune toți cei ce ar desvâli-o în cercuri cât mai largi. După 25 exemplare — unul gratuit. — Se poate procura dela *Librăria Arhidiecezană* (Blaj) și dela autor (Blaj „Unirea“.) *Banii de răscumpărare ai fecăruia se cvitează public.*

Apostolul cu litere latine, 32 coale f. 4° cu litere mari și cetețe. Să vinde broșat cu 14 cor., legat în piele roșie 22 cor.

Memorialul Jubilar al „Reuniunii învățătorilor Români Sălăgeni” 1870—1910 scris din încredințarea reuniunii de S. Oros, învățător.

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITAZUL

Cel mai războinic voevod, ne pare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la *Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj*. — Prețul tabloului cor. 1.50 fil.

1. Teologia dogmatică fundamentală de *Dr. V. Suctu prof.*

vol. I. *Apologetica creștină* fco. 5.30

vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fco. 5.30

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea*

Domnului și Grația. fco. 7.30 cor.
vol. II. *Sacramentele și Eshatologia.* fco. 7.30 cor.

3. Hipnotism și Spiritism 1.50

Preaveneratul *Conzistor Arhiepiscopesc* a permis să se poată procura aceste cărți din caselle bisericești pentru biblioteci. — Să află de vânzare la *Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva*.

Ministerul r. Ung. de culte și instrucțiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. Orarul general și particular pentru școlile primare cu 1, 2 și 3 învățători.

2. Planul de învățământ și îndreptarul metodic. pentru școlile primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia și Făgăraș. Aprobate din Conferința Episcopescă, ținută în 7 Septembrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru școalele cu un învățător — 80
" " " doi " 1.20
" " " trei " 1.60
plus 20 fil. porto pentru fiecare.

Comandele se pot face la *Tipografia Seminarială*.

A apărut: **Elemi Népiskola Értésítő könyvecke** — **Indice pentru școlile populare primare.** Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la *Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva*.

Carte de cetire maghiară pentru clasele: V. și VI. a școlii primare cu limba de propunere română, de *Ioan F. Negrușiu* și *Petru Ungurean*. Carte aprobată pentru școlile primare prin ordinul ministerial Nr. 5,9421—1910.

Antologionul sau Minele tomul I. carele cuprinde în sine slujbele dumnezeștilor sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților de pe lunile: Septembrie, Octombrie, Noiembrie și Decembrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 Coroane.

Vatra familiară. Indemnuri și sfaturi pentru viața casnică. Cea mai potrivită carte pentru săteni! Cuprinde sfaturi creștinești și în o foarte frumoasă limbă populară. E editată de societatea de lectură a Clericilor din Seminarul Blajului. Se află de vânzare la oricare *Librărie românească*. Prețul 30 bani

M. Străjan: *Moartea lui Dante Alighieri* traducere din Silvio Pelico și *Ingerul celor trei nopți*, o veche legendă din viața lui Dante. — Craiova 1911 pag. 16, prețul de 20 bani. Amândouă bucățile ni-se prezintă în o traducere foarte îngrijită și ne descriu în vii colori câteva clipite din viața marelui geniu al Italiei.

Mângâierea creștinului. Am onoarea a aduce la cunoștința Veneratului Cler român, că din cartea de rugăciuni, ce poartă titlul de mai sus, ne mai am decât trei feluri de legături, și anume: a) un exemplar legat acasă în Oradea-mare costă 1 cor., iar cu posta 1 cor. 24 fil.; al unsprezecelea exemplar îl dau gratuit, pentru 10 cor. 76 fileri trimiși cu mandat postal speedez cu exped. rec. 11 exemplare. Spedarea cu rambursă costă mai mult; — b) legătură în piele de chagrin neagră cu cruce aurită, cu foi aurite, în toc; un exemplar cu sped. rec. 4 cor. 30 fileri, — c) leg. în imitație de os (albă) cu cruce frumoasă împodobită cu decorațiune de aur și mărgăritar și cu pictură de flori artistică, cu foi aurite și toc, un ex. cu sped. rec. costă 6 cor. 30 fileri. — Iară din **Cuvântările bisericești** după oratorul *Massillon*, traduse de subscrișul din tomul I. numai foarte puține exemplare mai am; din tomul II. am destule. Prețul ambelor tomuri cu sped. rec. 6 cor.; prețul tomului I. ori II. deosebit 4 coroane. — Comandele sunt a se adresa la: *Ioan Genț*, protopop gr.-cat. în Nagyvárad Sztaroveszky utca nr. 6.

Strin: *Din sârmana mea grădină*, versuri. Orăștie 1911 pag. 63 prețul 1 cor. Partea cea mai mare sunt poezii religioase, iar în cealaltă se cântă *Mama*. Autorul mănuieste destul de bine versul, fantasia sa însă nu pare destul de bogată, așa cât pe alocuri e banal.

ALBUMUL BUNEA

în o minunată execuție tehnică și cu un cuprins bogat de peste 200 pagini.

E admirabilă coperta în mai multe colori, după originalul pictorului nostru **F. C. Domșa**. Urmează, numai decât la început portretul cel din urmă al canonicului *Bunea* în patru colori. Și alte peste 20 clișee, apoi capete artistice, suplimente, etc.

Comandele se pot face la

Adresa: *Albumul Bunea* — *Blaj—Balázsfalva* sau *Librăria semin.*

Cadou de sărbători!

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din viața noastră. — Mărimă 44/68 cm.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarului teol. gr.-cat din Blaj*. — Prețul freat 2.20 cor.

Doctorul de casă

sau

Dicționarul sănătății,

împodobit cu 315 chipuri, de *Dr. Vasile Bianu*, Tractează despre structura și funcțiunile organelor omului. Medicina uzuală și de urgență vindecă tot felul de boale, accidente, otrăviri, astixii, epidemii, contagiuni, microbi, nevrosic pinotism, medicamente, plante medicinale, pansamente, igiena generală, alimente de beuturi, locuințe, îmbrăcăminte, igiena preventivă, igiena etăților și profesiunilor, igiena curativă, igiena simțurilor, igiena orașelor și satelor, ape minerale, hidroterapie, băi, electricitate, exerciții, gimnastică etc.

E indispensabil pentru fiecare casă. — Costă 14 cor. franco.

Dr. Onisifor Ghibu: Cercetări privitoare, la situația învățământului nostru primar și la educația populară. Sibiu 1911. Această scriere, care merită toată luarea aminte a bărbatilor de școală, are trei capitole: Starea colilor, pe baza rapoartelor oficioase, — situația învățătorilor noștri, considerată din toate punctele de vedere, începând cu educația și pregătirea în școală, ulterioara lor calificare și instruire, direcțiile pedagogice, ce urmează, și manualele folosite și — în sfârșit: Activitatea extrașcolară și educația populară, ajungând la aceleași concluzii, că dacă așteptăm, ca preoții și învățătorii să dezvolte o mai intensivă activitate în mijlocul poporului țaran, trebuie să i-se arete încă de când e la școală principiile conducătoare și direcția, în care are să lucreze Tendința autorului o aflăm așa de nimerit precizată în motto pus în fruntea scrisorii sale: „Omul să nu se plângă în contra vremii, în care i-a fost dat să trăiască. Sunt rele vremurile? Ei bine, de aceea suntem noi aici, ca să le facem bune”. Citat scos din *Canlyle* și apoi din dedicația cărții marelui român *Vasile Stroescu*: „omul providențial care ni-a înțeles mai adânc durerile și ne e iubit mai mult”.

Posta Administrațiunii.

Încanda mare pe 1911 sem. I. *Chira-leș* pe 1911 sem. I. *G. P. Lugoj* pe 1911 complet. *I. N. Oláhlapos* pe pârtratul Iuliu — Septembrie 1911. *Piskárkos* pe 1908. În restanță mai rămân anii: 1909, 1910 și 1911. Vă rugăm a-i achita și pe acestia. *Szilágy-Solymos* pe timpul din 1 Februarie până în 31/12 1906. În restanță mai rămân anii 1907 până în prezent. Vă rugăm a-i achita și pe acestia. *Tătărlăuș* pe 1911. *Nagygorosló* pe 1911 sem. I. *Giulus* pe 1911 sem. II. Dar ținem cont de promisiunea făcută cu privire la trecut. *Gyalány* pe 1911 trimestrul prim și al doilea. *Dr. I. O. Ludoș* pe 1911.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa.**

Redactor responsabil: **Augustin Gruția**